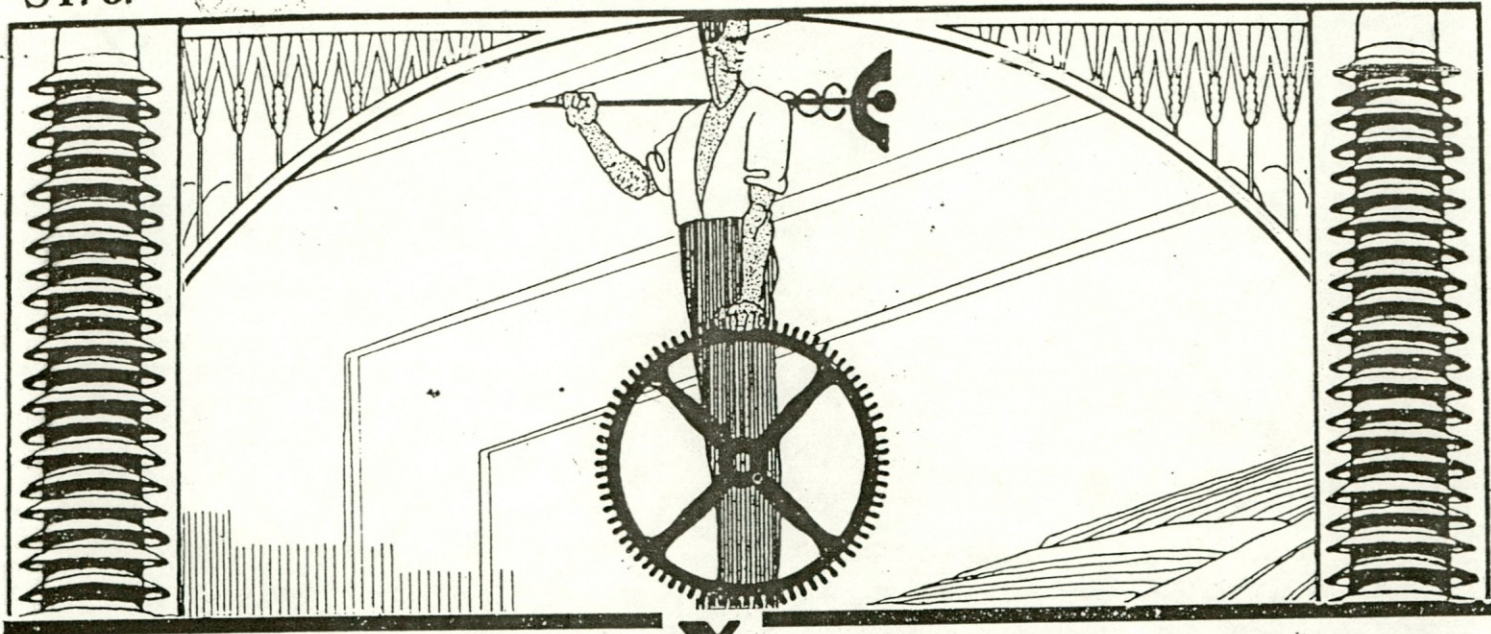

DOMŽALEC

NEPOLITIČEN LIST V PROSLAVO TRGA DOMŽALE

Županstvo trške občine Domžale

si šteje v prijetno dolžnost, da se tem potom

zahvali

vsem, ki so pripomogli, da se je proslava razglasitve trga Domžale tako veličastno izvršila.

Posebno si šteje v dolžnost, da se zahvali onim gospodom, ki so s svojo navzočnostjo počastili našo prireditev in s svojimi govori pozdravili naše ljudstvo. Ti gospodje so:

Zastopnik velikega župana vladni svetnik dr. Mencinger, srezki poglavar dr. Franc Ogrin, slavnostni govornik dr. Valentin Rožič, župan mesta Kamnik dr. Rihard Karba, tržiški podžupan Snoj, mengeški župan Lipar, narodni poslanec Ivan Štrcin, predsednik ljubljanskega gremija trgovcev Franc Stupica, predsednik gremija trgovcev za kamniški okraj Anton Strgar.

Nadaljna dolžnost je, zahvaliti se predsedniku županske zveze, vsem županom in občinskim odbornikom okoliških občin, kakor tudi

vsem ostalim gostom, ki so se v ogromnem številu udeležili naše proslave.

Toplo zahvalo izraža županstvo vsem uredništvom ljubljanskih dnevnikov in tednikov, ki so vestno in z velikim zanimanjem beležili v svojih listih o pripravah, namenu, poteku in uspehu trškega praznika.

Duhovnemu svetniku in domačemu županu g. Francu Berniku, bodi izrečena topla zahvala za cerkveni govor in službo božjo, ki jo je pri tej priliki opravil.

Priznanje in zahvalo izreka županstvo domači Domžalski godbi, za njeno neumorno, požrtvovalno in brezplačno sodelovanje. Dalje vsem tukajšnjim uradom, domačim društvom in slednjič vsem tržanom in tržankam, ki so z izredno požrtvovalnostjo pripomogli, da je naš trg ogromno število posetnikov dostojno sprejel in postregel.

Domžale, dne 12. avgusta 1925.

Anton Skok
župan.

Slavnostna proglasitev trga Domžale.

Izvršila se je kar najlepše, najsijajnejše!

Pa je tudi vse, kar je le moglo, k temu prekrasnemu uspehu pripomoglo.

Predvsem vreme! Oba slavnostna dneva, v soboto in nedeljo, je bilo tako lepo, kot si lepšega želeti nismo mogli!

Navdušenje tržanov! V popolni medsebojni slogi in edinosti so storili prav vse, kar je bilo za dostojno proslavo le mogoče. Postavili so nad 300 mlajev, več slavalokov, okrasili so takorekoč vsako posamezno hišo po vseh dšedanjih vaseh novega trga z venci, zastavami, lampijoni, čudovito lepo so priredili ves prostor na gričku za slavnostno božjo službo, prelepo so ozaljšali veseliški prostor na vrtu g. Josipa Senice, na katerem so postavili 12 paviljonov za jestvine, pijačo, cvetlice in drugo, miz in klopi za nad 2000 gostov, veliko kavarno, električno razsvitljava.

Udeležba gostov! Z vlaki, avto, kolesi, vozm, peš je prišlo v Domžale k slavnostim od vseh strani toliko ljudi, kot jih pač še nikdar ta kraj ni videl. Gotovo ne pretiravamo, če cenimo število udeležencev nad 10.000!

Mir in edinost! Navzlic tako ogromni udeležbi ni bilo ves čas najmanjšega nereda, izzivanja, kakršnegakoli nesporazumljenja! Zelo odlične osebe se temu kar javno prečuditi nisoogle.

Na vseh obrazih si videl sam smeh, veselje, zadovoljstvo!

Bila je res ena sama velika družba bratov in sester skupaj, ki so vsi čutili, kako prijetno je, da vsaj za nekaj trenutkov pozabijo na vse, kar danes človeško družbo razdvaja in se vsaj nekaj trenutkov prav od srca skupno povesele.

Sobota 8. avgusta:

Točno ob 8. uri zvečer so zažrmeli topiči na večih krajih trga, so zagoreli kresovi na Šumberku, pri Študi in drugod, so zažarele hiše v bajni razsvitlavi. Člani gasilskih društev, nosilci bakelj in lampijonov, množice ljudstva, ki so vsi že čakali tega trenutka na določenem kraju ob začetku Stoba, kjer se prične trg Domžale, so ob zvokih slavne domžalske godbe v mogočni povorki med navdušenim vzklikanjem ljudstva korakali skozi ves trg Domžale. Šli so skozi Stob, Spodnje Domžale, Študo, Zgornje Domžale. Pred županovim stanovanjem, na trgu pred Novo pošto, ki je bil ves še prav posebno sijajno razsvitljen in kjer so kar naprej zažigali umetni ogenj, se je sprevoz ustavil. Bilo je že pol 10. Raz balkon je župan Anton Skok pristrčno pozdravil navzočo tisočglavo množico. Nato pa je profesor Dr. Valentin Rožič v daljšem pesniško zasnovanem in globoko občutenem govoru vzel slovo od dosedanjih domžalskih vasi. In sicer tako, da je govoril pristrčne besede mladini kot nositeljici prihodnosti in novega življenja v novem trgu Domžale. Govor je napravil velik utis. Radi njegove vsebinske važnosti in pesniške živahnosti ga priobčujemo doslovno na drugem mestu.

Bil je lep predvečer še lepšega dne!

Nedelja, 9. avgusta:

Že zgodaj zjutraj je ubrano pritrkavanje in mogočno gromenje topičev oznanjevalo čez hrib in plan, da je napočil slavnostni dan. Budnica

domžalske godbe je veselo budila ljudi k veselemu praznovanju. Kako tudi ne! Saj je pogled na nebo takoj pregnal vsako bojazen glede vremena, ki je poprej tedne in tedne, ves čas priprave, mučila vse!

Vse se je oddahnilo in si veselo govorilo: „Hvala Bogu, dan bo lep!“

Ob pol 9. uri dop. so se zbrala vsa domača društva na kolodvoru k sprejemu slavnostnih gostov, ki jih je imel pripeljati vlak iz Ljubljane.

Po vsestranskem resnem premisleku je namreč sklenil slavnostni odbor soglasno, da naj ob tej priliki nastopijo v Domžalah samo domača društva.

Vodilna misel pri tem je bila ta: Četudi bo slavnostni sprevoz vsled tega krajši, bo pa tem zanimivejši in zgodovinsko važnejši, ker bo pokazal res izključno le moč in lepoto organizacij trga Domžale.

Ob dohodu vlaka je trški župan Anton Skok na čelu vsega občinskega in slavnostnega odbora pozdravil slavnostne goste, osobito vladnega svetnika Dr. Mencinger-ja kot zastopnika in odposlanca osebno zadržanega velikega župana Dr. Baltič-a.

Nato se je razvrstil sprevoz.

Otvorili so ga trije konjeniki: srednji v narodni noši, desni Sokol, levi Orel. Sledilo je katoliško izobraževalno in podporno društvo z zastavo, narodne noše, šolska mladina z učiteljstvom in zastavo, domžalska godba, gasilsko društvo Domžale in Stob, Sokoli, narodne noše, Orli, Orlice, Disk, pevsko društvo Domžale, obrtna zadruga, obrtna šola, mengeška godba, narodne noše, jezdec z velikim širokokrajnim slamnikom na glavi, okrašen voz z napisom: „Domača obrt“, na katerem so slamnikarji in slamnikarice pletle kite in na strojih šivale slamnike, kar je tudi popoldne na veseličnem prostoru vzbujalo vsesplošno pozornost in zanimanje, drug originalno urejen voz z napisom: „Prvi tržni dan“, na katerem so dekleta in žene v narodnih nošah prodajale vsakovrstna jedila; dostojanstveniki, uradništvo, župani iz okolice, domžalski občinski odbor, narod.

V sprevodu so našli nad 2000 navzočih.

Najprej je prišel ves ta sprevoz na sredi Domžal stoječi hribček Goričico, kjer je zunaj na prostem imel domači župnik Franc Bernik slavnosti primeren cerkven govor. Slavil je lepoto in čudežno moč ljubezni do rodneega kraja, ki danes v Domžalah slavi svoj veliki praznik, pojasnil je, kako mora ta ljubezen biti ožarjena od nadnaravne božje ljubezni in je slovesno izročil novi trg Domžale in njega prebivalce v varstvo Mariji, Materi ljubezni. Nato je daroval sveto mašo, med katero je domžalska godba, pod vodstvom kapelnika Vinko-ta Riedl-a dovršeno lepo svirala mašne pesmi. Ob sklepu je bila zahvalna pesem in blagoslov z Najsvetejšim po rimskem obredu, pri čemer je domači pevski zbor pod vodstvom organista Jakob-a Flis-a izvrstno zapel Foersterjev „Te Deum“, P. Angelikov „Tantum ergo“ in učinkovito pesem „Povsod Bogal“.

Po končanem cerkvenem opravilu je šel sprevoz z Goričice mimo Društvenega doma proti Stobu po Zavrtih na državno cesto skozi Stob

in Spodnje Domžale na Zgornje Domžale do spomenika kralja Aleksandra I.

Tu se je vršila slavnostna proglasitev trga Domžale.

Župan Anton Skok otvori to proglasitev s sledečim pozdravom: „Cenjeni gostje! Kot župan občine Domžale imam čast Vas pozdraviti v tem zgodovinskem trenutku. Pozdravljam zastopnika velikega župana vladnega svetnika Dr. Mencinger-ja, srezkega poglavarja Dr. Ogrin-a in druge zastopnike kraljevih oblasti. Najiskrenejše pozdravljam vse okoličanske župane, župana mesta Kamnika Dr. Karbo, podžupana iz Tržiča in podpredsednika županske zveze. Najiskreneje se zahvaljujem vsem onim faktorjem, ki so pripomogli k tej slavnosti in ki so sodelovali za procvit naših Domžal!“

Nato je srezki poglavar Dr. Fran Ogrin slovesno prebral visoki kraljevi ukaz, s katerim so bile Domžale povzdignjene v trg in je v vznesenih besedah slavlil novi trg. Govoril je:

„Širom naše prostrane države in daleč preko državnih mej je znano ime Domžale. Domžalska industrija razne vrste, zlasti pa slamnikarstvo, je v zadnjih desetletjih močno vzcvetela in ob tem so se razvijale tukajšnje kulturne naprave. Spričo znane pridnosti vztrajnosti in podjetnosti Domžalcev je pričakovati še nadaljnjega gospodarskega razmaha. Temu odličnemu delovanju, zlasti na gospodarskem polju, je izrazila priznanj tudi država in Njega Veličanstvo kralj Aleksander je povzdignil Domžale v trg. Naj sledi v doglednem času i proglasitev v mesto! Živijo Domžale!“

Pristavil je še željo, naj se Domžale ne razvijajo le gospodarsko, marveč naj iz njih izžareva tudi ogenj tople domovinske ljubezni in močne državljanske zavesti, ogenj, ki bo ogreval okoličane daleč naokrog! Naj vse državljane od triglavskih višin do vardarskih voda, od dravskega veletoka do Nišave in Timoka preveva en duh vzajemnosti, bratstva in zaupljivosti!“

Vladni svetnik Dr. Mencinger je pozdravil novi trg v imenu velikega župana Dr. Baltič-a, ki je bil po nujnih službenih poslih zadržan, da bi se bil osebno udeležil te važne slovesnosti. V njegovem imenu je v prav toplih besedah želel novemu trgu procvit in gospodarski razvoj.

Profesor Dr. Valentin Rožič je kot slavnostni govornik v daljšem krasnem govoru razvijal sledeče misli:

„Pred nami se je dvignilo novo zaigrinjalo, na katerem je pritrjen pergament, zastrt še v nejasno tajno kopreno neznane bodočnosti. Kako hočemo praznovati velepomembni Vaš zgodovinski praznik slovesne proglasitve Vaših vasi v trg? Pač ne bolje, nego z resno pripravo na bodoče delo. Najprej se moramo oddolžiti spominu na one, ki so po dolgem stoletnem delu, trudu in boju pričarali, naredili, ustvarili današnji ponositi, obrtno, industrijsko, trgovsko dobro razviti trg Domžale. To je starodavna naselbina ob geografsko in zgodovinsko znameniti točki, od nekdanj križišče trgovskih potov iz vzhoda na zapad. Že leta 1526 imamo sredi Domžal na Goričici staro cerkev in okrog nje turški tabor. Boj za samostojnost Domžal, za samostojno faro se je pričel že leta 1801, pred 124 leti!

Duhovniki na Goričici, ki so pripravljali pot uspešnemu razvoju bodočih Domžal, so bili: Jakob

Kalan (1776–1778), Ignac Zabret (1778–1785), Franc Jeglič (1785–1786), Franc Löwenhaus (1786–1790), Matej Barlič (1790–1823), Franc Prešeren (1824 do 1837), Janez Zalokar (1837–1850), Anton Urbas (1850–1859), Ignac Pec (1859–1866), Franc Svetlin (1867–1884), Ivan Sakser (1884–1889), Jakob Strupi (1889–1903), Franc Bernik (1903 do sedaj).

Velikih zaslug za procvit Domžal so si pridobili župani. Bili so sledeči: Matej Janežič (1829–1847), Janez Dečman (1847–1860), Franc Vodnik (1860–1865), Andrej Cerar (1865–1874), Matej Janežič (1874–1919), ki je torej županoval celih 45 let; gerent Franc Cerar (1919–1921), in sedanji, prvi trški župan, Anton Skok (od 1921 dalje), ki si je skupno s sedanjim občinskim odborom pridobil za proglasitev trga Domžale prav posebnih zaslug.

V kulturnem oziru je za napredek Domžal zelo veliko storilo vneto domžalsko učiteljstvo s svojimi nadučitelji, ki so bili le trije: Franc Pfeifer (1864–1904), torej celih 40 let, zajedno tudi velezaslužni ustanovitelj sloveče domžalske godbe, Kristijan Engelman (1904–1911) in Josip Odlasek (1911 do sedaj).

V nadaljnjem govoru je opisal slavnostni govornik gospodarski razvoj Domžal v zadnjih 70 letih, zlasti razvoj kitarstva in slamnikarstva. To obrt je v naše kraje zanesel iz Italije neki Ihanec že pred 100 leti. Domačini so se obrti z vso vnemo in sposobnostjo oprijeli. Razvili so jo v prav cvečo domačo hišno obrt. Tirolci pa, ki so po letu 1866 iz Italije prestavili svoja podjetja v Domžale in so tu v teku let postavili pet velikih slamnikarskih tovarn, so polagoma to že v Domžalah zdavnaj vpeljano hišno obrt povzdignili v veleobrt, kar je Domžalam pridobilo svetovno ime, svetovni sloves.

Posebne važnosti za Domžale pa je kamniška železnica, ki je stekla 21. dec. 1891 in za katero ima največ zaslug veleindustrijalec Peter Majdič. Brez te železnice bi Domžale res ne bile to, kar pač so.

Glavni in prvi činitelj in ustanovitelj trga Domžale pa si Ti, domžalski in okoliški delavec in delavka! Ti si tista gibalna in gonilna sila, ki si ustvarjala s svojo žuljavo roko novi dom trga Domžale! Zato Ti gre v isti meri hvala, čast in slava!

A nove bodoče kulturne in gospodarske naloge čakajo novi trg Domžale. Razviti bo še treba obrt, industrijo, kulturo in narodno gospodarsko tehniko. Potreba kvalificiranega delavstva, njegovo izšolanje je prva naša naloga. Potrebne so za trg Domžale strokovne šole, strokovni tečaji, lastni krajevni muzej, dnevno zavetišče za mladino, lastna bolnica, lekarna i. t. d. Potrebna je kanalizacija, vodovod. Delati bo treba za podaljšanje železnice z izhodiščem iz trga Domžale v Savinjsko dolino.

Sloga, edinstvo, delo, medsebojna ljubezen in pomoč – v tem je Vaš procvit! Bog živi, blagoslovi novi trg Domžale! Bog živi Njegovo Veličanstvo kralja Aleksandra, ki je podpisal prvi slovenski trški akt – za Domžale!

Navdušeni živijo-klici so pričali, da je odlični govornik govoril vsem navzočim iz srca!

Sledili so slavnostni pozdravi.

Veletrgovec Franc Stupica je pozdravil kot predsednik ljubljanskega trgoveškega gremija.

„Domžale so znane po velikem delu sveta. Tja v vročo Afriko sega njihov sloves radi slamnikarskih izdelkov. Kot ožji rojak in domačin se jaz tega napredka Domžal še posebno veselim.“

Župan mesta Kamnik dr. Karba je pozdravil v imenu kamniške mestne občine, ki se veseli napredka Domžal.

Anton Strgar je pozdravil kot predsednik gremija trgovcev za kamniški okraj.

Zastopnik okraja v narodnem predstavništvu Ivan Strcin je pozdravil: „Veselimo se vsi, ko se proglašajo za trg ta lepi kraj. To je plod truda Domžalcev, ki so lahko ponosni nanj. Vsi delajmo za razvoj, da bo vladalo še večje blagostanje. Delegacija, ki ji pripadam v narodni skupščini, bo za procvit Domžal vse storila.“

Pozdravila sta še: podžupan Snoj iz Tržiča in župan Lipar iz Mengša.

Vsi pozdravi so razdoneli v pristrčno željo, da bi se novi trg čimpreje razvil v mesto.

Župan Skok se je pristrčno zahvalil vsem govornikom za njihove govore in pozdrave.

Sprevod je krenil naprej na trg pred Novo pošto. Tu je prebral raz balkon župan Skok dospele brzjavke in pismene pozdrave, nakar je še načelnik gasilskega društva Stob Josip Jezernik dal duška veselju vseh nad lepo uspelo slavnostjo.

Ura je bila že pol 1. Množice so se zadovoljno razšle, da se okrepcajo. Gostilničarji so

imeli pač težko nalogo, da so tolikim gostom primerno postregli. Z veseljem povemo, da so to nalogo častno izvršili. Tako glede postrežbe kakor tudi glede cen ni bilo slišati nikakih pritožb.

Okoli 2. popoldne je dospelo iz Ljubljane kolesarsko društvo „Sava“ pod vodstvom g. Batjela. Bilo je 120 kolesarjev in kolesaric. Vsi so vozili drug za drugim. Krasen pogled! Pred Novo pošto jih je sprejela domžalska godba in jih je pozdravil župan Skok.

Vlak pa je pripeljal ob 3. uri iz Ljubljane 40 vagonov ljubljanskih gostov — do 2000 oseb!

Ob 4. pop. se je na vrtu g. Josipa Senice pričela vrtna veselica! Hipoma pa je bil ves veliki prostor do zadnjega kotička zaseden. Pa so prihajale še vedno nove množice! Veliko truda in požrtvovalnosti je bilo treba, da so bili vsi ti ti-soči gostov primerno postreženi! Čast in hvala vsem, ki so se tako nesebično trudili po paviljonih s prodajanjem srečk, cvetic, vsakovrstnih drugih lepih in dobrih reči vsepovsod. Posebno priznanje obema godbama, domžalski in mengeški, ki sta tako neumorno svirali!

Domžalska slamnikarska obrt je tudi na vseličnem prostoru vzbujala vsesplošno pozornost. Na stotine majhnih slamničkov so izdelale pridne roke šivalk kar na licu mesta, pred očmi radovednih gledalcev, ki so jih z veseljem jemali kot ljube spomine na lepo domžalsko slavnost.

Slavnostni govor na predvečer slovesne proglasitve trga Domžale.

Govoril prof. dr. Valentin Rožič.

Geslo: „Mi vstajamo!“

Na veleocenjeno povabilo velečislanege občin. sveta novega trga Domžale si usojam že na predvečer Vaše slovesne proglasitve vasi Zgornje in Spodnje Domžale, Stob in Študa v trg Domžale izpregovoriti v tem zgodovinsko pomenljivem trenutku nekaj iz dna srca in duše privzeli mi besedi, ki naj veljajo kot zgodovinski uvod k jutranjim slavnostim, ki naj bodo skromen začetek, mali poizkus velikih novih dejanj in del, novega napredka in razmaha, nove duševne in materijelne kulture v zgodovinskem in kulturnem razvoju novega trga Domžale!

Tebi, predraga, preljuba, iskreno, srčno ljubljena domžalska, stobovska, študljanska in vsa okoliška mladina naj bo posvečen nocojšnji pozdravni večer! Tebi, prelestna pomlad, ki Te je sama mladost, Tebi, ki si naš cvet, upanje boljše, lepše bodočnosti, naj veljajo nocojšnje besede!

Mladina! V tej sladki, mili besedi tiči in se skriva ves opojni, bajni čar nocojšnjega prelestnega večera, ko se krešejo in utrinjajo prekrasne zvezde na nebeškem svodu, ko nebeški meteori menjavajo smeri svojega večno mladega življenja, kakor menja starost svoje izkušeno življenje z neizkušeno mladostjo na zemeljskem vsemiru. Da, nebeške zvezde se vedno krešejo, rajske zvezde se vedno utrinjajo — in te svetle zvezde, ti jasni, žareči, ognjeni utrinki v krasnih, prelestnih, sanjskih

poletnih večerih — te skrivnostne svetinje — kakor jih imenuje naš narod — to si Ti, naša, preljuba mladina! —

Mlada, nova, sveža, fantovska, dekleška domžalska mladina! Tebe narod poveže jutri slovesno v bohotno duhteč šopek bujnih rož, natrganih iz Zgornjih, Spodnjih Domžal, Stoba in Štude ter Te tako združenega poroči, zveže v nov, opojno dišeč šopek, ki se že imenuje in se bo poslej ponosito imenoval naprej „Trg Domžale“.

Nov, svež si mladi trg, velepomemben zgodovinski dogodek in trenotek, kot zgodnja jutranja binkoštna rosa, čil, mlad, poln življenja, poleta in mladostnega zanosa, poln čiste neizkaljene vere, trdnega upanja in neomadeževane ljubezni do svojega rodu, države in vladarja, vzbrstel v opojnem prelestnem cvetju vonjajoče Vigredi in cvetoče Vesne, vzcvetel v rožnem cvetu, — a dozorel v vročem žgočem poletju v svojem lastnem znoju in boju, v daljnji, plodonosni jeseni — v Tvoji — svoji bodoči plodonosni trški povestnici — zakladnici življenja! Tebe, mladi, prelestni trg Domžale, Tebe, kulturno središče in žarišče romantične kamniške kotline in njenega sočnatega polja, Tebe, mladi Trg Domžale, v Tvoji novi, svatovski, pestri obleki — Tebe iskreno, vroče pozdravljam, Tebe, naš nad vse ljubljani kraj — jutri na novo proglašeni trg Domžale.

Mladina! V Tvoje roke, v Tvoje naročje, v Tvojo glavo, v Tvoj razum, v Tvojo dušo, v Tvoje srce bomo jutri slovesno izročili, našo novo pridobljeno povsem cvetočo kulturno postojanko, naš biser v vencu slovenskih trgov in mest — Tvoj prelepi novi trg Domžale! — Negovati, gojiti, vzgojevati, brusiti, čistiti, snažiti boš morala svoj novi dijamant, krasni naš dragulj, kristalno čist kristal, t. j. našo svobodo, našo kulturo, našo zemljo, naš napredek, našo srečo, naš narod, našo državo.

Pa ne samo gojiti, ljubiti in vzgajati, tudi braniti, čuvati bo treba ta novi biser, da ne obledi, ne zarjavi, ne prepeli, da ne razpade, kajti ta biser je materinska-očetovska oporoka, je sveta dediščina, dar, zaklad, ki ga moraš sveto čuvati kot sveti, srečonosni družinski ogenj — celo svoje življenje.

Preljuba mladina! Kako pa boš čuvala, negovala to razkošno, bogato dedščino, ta sveti novi družinski ogenj, ki Ti ga dajejo za doto Tvoji modri očetje in skrbne matere?

Odgovor je kratek, navidez lahek, a v bistvu, v jedru, težak in slove takole:

Z ljubeznijo, s slogo, z izobrazbo, s kulturo, s prosveto, s pravim napredkom kot sotekmovalka človeške kulturne družbe boš čuvala predragoceni biser v svetli kroni trške povestnice domžalske.

Da, preljuba mladina, mladost skače rada tam čez vodo, kjer pelje čez njo široki, varni most! To se pravi, mladina rada pozabi v svojih nemirnih, mladih, lepih letih na čeri, na globeli, na vrzeli, na nevarnosti, na prepade, ki pretijo uničiti njeno lepo bodočnost. Zato ji je treba kažipota, treba ji je navodil, nasvetov, pa tudi spominov, da ne zaide na stranpota, v gluho lozo, iz katere ni več srečnega izhoda.

In ta kažipot, vrli voditelj, Tvoj dobri angel varuh je prava, plemenita duševna izobrazba, olika in omika, ki naj te na vseh nevarnih opolzkkih stazah Tvojega življenja spremilja in obvaruje pogube in usodnega padca v temen prepad, iz katerega ni več vrnitve v solnčni raj srečnega življenja.

Kako že pravi — največji, najidealnejši slovenski pedagog — vzgojeslovec, ki nam je spisal čudovito, nežno otroško povestico: „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“, naš neustrašeni boritelj za narodne svetinje, za jezik, krst častni, svobodo zlatno, Anton Martin Slomšek: „Sveta vera Ti bodi luč, materin jezik pa Ti bodi ključ do prave olike in izobrazbe!“

Preljuba mladina! Ne bom razlagal svete oporoke, vzvišenih besedi, svetega, narodno-čistega moža — apostola, ki je neizmerno veliko dobrega storil za štajerske in koroške obmejne Slovence, za Slovence sploh s tem, da nam je ustanovil „Družbo sv. Mohorja“. Držimo se njegovih svetih nauk, izpolnimo jih ne samo v besedi, ampak tudi v dejanju.

Predraga mladina! Ne smemo še misliti: mi smo že zadosti izobraženi, omikani, olikani, civilizovani, kultivirani! — Grda, kaznjiva zmota bi bila to. Daleko še ne!

Kot novi tržani ste prevzeli nase nove dolžnosti, nove naloge, nove smeri, nova pota, po katerih upeljete, uvedete nove, višje kulturne vrednote in dobrine, da z istimi blagodejno uplivate na sebe, na svojo ožjo in širšo okolico, družbo, človeštvo,

ki leži zunaj mej Vašega novega trškega ozemlja. Sami ste postali kot novi tržani za eno kulturno stopnjo višji, toda to kulturno stopnjo morate tudi dejansko, v praksi — v delu, v izobrazbi dokazati, stremeti morate še naprej, še po višji kulturni stopnji, po stopnji moderne človeške izobrazbe in kulture, ki stoji na pravih, moralnih in etičnih verskih načelih. —

Po naravnem razvoju človeškega napredka in kulture so vsi narodi že od nekdaj težili za prosveto, t. j. za višjo izobrazbo, kulturo, ki jim prinaša tudi telesno blagostanje in udobje. — Zato je prosveta, kultura, civilizacija svojina, last vseh narodov in vseh časov, samo, da se pri različnih narodih menja po vsebini in obliki v razvoju njihove kulturne stopnje, izobrazbe in znanosti.

Dandanes se od prosvetljenega, izobraženega človeka zahteva mnogo več znanja in izobrazbe, kakor v prejšnjih časih in če tudi sežemo samo polovico stoletja nazaj! Danes ni zadosti, da zna človek samo brati in pisati, računati in sestaviti navadno pismo v svojem jeziku! Ne! Danes mora vsak izobražen človek imeti, takorekoč nositi s seboj celo kopico raznega znanja, vede, da more zadostiti svojim dolžnostim in nalogam kot delavec, kmet, vaščan, tržan, meščan, državljan!

V težki borbi za življenjski obstanek in v neumornem tekmovanju za napredek v tehničnih znanostih in vedah na obrtnem, industrijskem in tehničnem polju, more danes konkurirati, to je uspešno napredovati, tekmovati le oni, ki je zadostno bogato oborožen z dragocenim neprepeljivim orožjem — duševnega blaga, z uma svetlim mečem. To velja i za posameznika i za celi narod. Samo oni narod more napredovati in se dvigniti do višje stopnje neodvisnosti, svobode in materialnega blagostanja, ki ne živi v temi neznanja in nevednosti temveč teži za tem, da doseže solnce zlate svobode, olike, omike in napredka.

To dejstvo nam dokazuje zgodovina vseh narodov in vseh časov. Francoska, Angleška, Nemška, Amerika so postale velike in bogate kulturne države zato, ker se je njih narod opasal z orožjem duševne kulture, znanja, izobrazbe in prosvete. Nasproti sta pa Turška kakor tudi Španska ostali siromašni, ubožni, brez blagostanja, čeprav njihovi narodi posedajo velike, lepe, rodovitne, bogate kraje, ker niso dvignili duševne kulture, ker niso dvignili narodne prosvete.

Narodna prosveta je torej ono blago, ona kulturna vrednota in dobrina, s katero imajo posedinci in celi narodi napredovati, a ta prosveta, to duševno in telesno tekmovanje — delo obstoja v tem, da vsaki človek, vsaki državljan vse svoje duševne moči, vse sile tako razvije, izobrazbi, in vse svoje duševne sposobnosti, talente, zaklade tako daleč v duševni kulturi — izobrazbi — tehniki pritira, privede, izobliči, da more koristno in uspešno delovati na vsakem polju duševnega, umstvenega delovanja. Čim obsežnejše, čim prostraneje je polje in področje tega duševnega delovanja, in čimbolj raznovrstna je smer duševnega dela, tem višja, tem večja je stopinja izobrazbe in kulture in tem večje je njegovo blagostanje.

Torej v pravcu v smeri, racionalnega razvijanja umnih in duševnih sposobnosti naše mladine, našega naroda obstoja vsa naša prosveta — vsa naloga, vse poroštvo Vaše srečne bodočnosti.

Zato so vsi veliki in učenici možje in modri državljani že davno spoznali, da je prava narodna prosveta najboljše, najvarnejše jamstvo in sredstvo, da postanejo narodi veliki, mogočni in srečni. — V borbi za obstanek in napredek zmaguje in zmaga samo oni narod, ki se odlikuje po večjem znanju, duševni sposobnosti in napredku. Človek z večjo izobrazbo pride v vsaki stroki, v vsakem poklicu, v vsaki službi lažje do večjega ugleda in mesta, do boljšega gmotnega uspeha in položaja, ker mu prosveta, izobrazba podaja močno, trdno podlago za delovanje in tudi razširjanje duševnega obzorja, a duševna umna glavnicica sama mu zagotavlja uspeh v težkem boju vseobčnega tekmovanja za udobno življenje. Čim več ima kak narod izobraženih ljudi, tem večja je njegova moč in veljava ne samo v domači deželi, državi, temveč tudi zunaj države v širnem svetu.

Le oni narod, ki ima povsod na odločilnih mestih tudi sposobne, visoko izobražene možje, ki umejo njegovo dušo, ki poznajo njegovo zemljo in njene potrebe, ki so svetovno naobraženi, le oni narod pravim, ki ima dovolj takih mož, si lahko v svetovno gospodarski konkurenci izvojuje povoljne, dobre pogoje za svoj gospodarski kulturni obstoj, razvoj in napredek svoje domačije. Duševno razodetje je bogato imetje — in nevednost je najdražja stvar na svetu, to so znane prislovice, katerih resnico nam vsakdanja izkušnja iz katerega koli področja ljudskega življenja in trpljenja bridko resnično potrjuje.

Predraga mladina! Končujem, da ne zaidem predaleč. Mladina! Tebi so bile namenjene in govorjene te besede, ki so prikipale iz čiste neizkaljene duše, ki goreče ljubi Tebe in svoj narod!

Predragi! Minula je strašna, morilna svetovna vojna, v katere nenasitno žrelo so morale tudi Domžale položiti svoj pestri cvet, svoje najboljše žrtve, može in fante! — Čast in slava jim!

Kri, zdaj v potokih več ne teče, zdaj prah odeva jeklene meče — in približuje se nam zopet „zlata doba“, doba omike, kulture, doba miru in napredka. Da, sleherni stan v Sloveniji naj stremi za to zlato dobo, dobo duha omike, za tem svetlim solncem božanskega razodetja.

„Da, to je nova zlata doba,
O dedje, kliknite iz groba,
Kako ste vroče hrepeneli,
Da v ljudsko družbo se naseli
Modrost, kroteča divjo strast,
Braneča mirno, last in čast!.

(A. Medved.)

Zdaj — po krvavi svetovni vojni — v naši novi — svobodni državi je napočil, je prisijal novi ugodni solnčni dan za nas — za naš slovenski rod, ki po tej lepi zemlji hodi, da Vsak rod napolni za svoj dan, svoje usodne knjige vsaj eno stran!

Da, zdaj je prišel oni zgodovinski čas za Slovence, da dahnemo, da delamo, da ustvarjamo novo življenje, novo kulturo svojega naroda, svoje narodne duše. Knjiga svetovne povestnice je za naš narod odprta, a še prazna, nepopisani so listi v njej. Pišimo, rišimo, dihajmo novo — naše življenje v to knjigo svetovnega koncerta velikih in malih narodov!

Ne obupavati, ne kloniti glav in tilnikov! — Ponosni bodimo! Mogočna veja jugoslovanskega, še mogočnejšega slovanskega drevesa smo! Ako bomo složni, ako bomo edini, ako bomo delavni in poštteni domžalski fantje, dekleta domžalska — naša bodočnost je že zdavnaj prerokovana! A ustvariti si jo moramo sami!

Zato zakličimo s pesnikom:

Mi vstajamo — in vas je strah
Mi vstajamo — gotovo
V življenje svetlo — novo.

Nič več ni drag nam spanja mrak:
Na delo vodi nas korak,
Noč temna je za nami,
Popolna svoboda nas drami.

Mi vstajamo — poslednji čas!
Mi nečemo umreti,
Mi hočemo živeti!

Iz svojih vstajamo moči,
Četudi smo pozni, mladi:
Saj uk je zgodovine:
Bodočnost je mladine!

(A. Aškerc.)

Mladina! Poleg vesla, jadra in sidra Ti dajemo na pot Tvojo mlado tudi krmilo! To krmilo je in bodi: delo, poštenost, izobrazba! Značajnost, volja, neupogljiva večna vera v pravico in resnico so sredstva in krmilo, s katerim nam boš prinesla lepšo, boljšo bodočnost! Dal Bog in sreča junaška. —

Bog živi, vladaj, blagoslovi in vodi v slogi, edinosti in ljubezni novi trg Domžale!

Bog živi vrlo domžalsko mladino in ji daj lepšo jasnejšo bodočnost, kot smo jo imeli mi!

Živeli novi tržani domžalski!

Brzobjavne in pismene čestitke.

Bled. — Zaradi proslave štiridesetletnice naše požarne brambe zadržani! — Iskreno čestita — Županstvo Bled.

Celje. — K velikemu prazniku čestita kapetan Hočevar, Celje.

Ježica. — V zgodovinskem trenutku, ko po neomahljivi podjetnosti in delavnosti svojih občanov stopajo Domžale v vrsto slovenskih trgov, izrekam v imenu občanov in občinskega odbora

Ježice ter v svojem imenu prisrčne čestitke! — Župan občine Ježica, Sever.

Kamnik. — Ob proslavi domžalski v duhu z Vami! Trg Domžale naj živi, raste in se razvije skoro v mesto! — Dekan Ivan Lavrenčič.

Kočevje. — Povodom povzdignitve Vašega, širom sveta znanega in slovensko marljivo razširjajočega kraja — iskreno čestitamo! Mestno županstvo Kočevje. — Dr. Sajevec.

Kranj. — Povodom proglasitve občine Domžale trškim občinam Mestna občina Kranj najiskrenejše čestita. Župan Ciril Pirc.

Litija. — K proslavi povzdige Vašega kraja v trg pristrčno čestitam in želim, da bi se kot najmlajši trg v družbi z našimi starimi kranjskimi trgi uspešno borili za naše stare pravice v skupnem in složnem delu vseh strank in stanov ter v ljubezni do Vašega trga! V tem Vam je nadaljnji procvit zagotovljen. V to kličem: Bog živi! — Trški župan Litijski. Hinko Lebingger.

Ljubljana. — Za prijazno vabilo k svečano-stni proglasitvi trga Domžale dovoljujem si izreči pristrčno zahvalo. Žalibog mi zaradi nujnih poslov ni mogoče, da bi se temu vabilu osebno odzval. Dovolite mi pa, velečeni gospod župan, da tem potom izročim imenom mestne občine ljubljanske najpristrčnejše častitke k tej velepomembni svečanosti s pristrčno željo vsestranskega napredka ter čim večjega in srečnejšega razvoja Vašega lepega trga. Blagovolite sprejeti, velečeni gospod župan, izraz mojega osobitega spoštovanja. — Udani dr. Dinko Puc, predsednik gerent. sveta mestne občine ljubljanske.

Ljubljana. — Veseli me, da sem mogel pri-pomoči Vašemu lepemu kraju do napredovanja. Še bolj pa me veseli, da Vam zaslužen priznanje daje probudo za nadaljno delo. Pozdravljam trg Domžale! — Narodni poslanec dr. Žerjav.

Ljubljana. — Na kulturnem in gospodarskem procvitu trga čestitam. — Dr. Pestotnik.

Ljubljana. — Podpisani Osrednji odbor Slo-venškega planinskega društva v Ljubljani si usoja kar najiskrenejše čestitati na povišanju domžalske občine v trško občino ter izraža željo, naj se ta živahni industrijski kraj v bodoče še lepše razvija in procvita v ponos naše ljubljene domovine! — Načelnik dr. Tominšek.

Ljubljana. — Najsrdačnije čestitam današnjo svečanost i želim svaki napredak Vašemu rodnemu mestu. — Komandant žandarmerije za Slovenačku pukovnik Trnokopović.

Maribor. — Mesto Maribor pozdravlja naj-pristrčnejše na novo proglašeni trg Domžale ter želi takega procvita, da ga bode kmalu lahko po-zdravilo kot mesto. — Župan dr. Leskovar.

Split. — Naprednemu trgu, ki neumorno dela za procvit domačinov, ponosne čestitke, srčni pozdrav in priznanje narodnim delavcem. — Dr. Drago Flerin

Vič pri Ljubljani. — Domžalski trški občini sporoča županstvo Vič najlepše pozdrave in iskrene čestitke ter želi novemu trgu največjega napredka. — Župan Petrovčič.

Vransko. — Kličemo: Živi, rasti in procvitaj! — Trg Vransko.

Osebno sta čestitala v Domžalah g. županu dekan v Kranju in odlični pisatelj gosp. Anton Koblar, ter P. Oton Kocjan iz Škofje Loke.

Razno.

Rešitev križanke stavljene v tretji številki „Domžalca“.

	H	R	T						
O	P	A	L		E	T	N	A	
K		H	O	S	T	A		M	
U	M		D	V	A		O	B	
O	S	E	T		E		A	S	O
K		D	O	M	Ž	A	L	E	I
O	Z	E	K		E		I	B	A
	I	N		D	N	O		A	S
M		T	A	J	N	O		T	
A	D	A	M		D	E	V	A	
	A	L	I						

Križanko so prav rešili: Felica Krečič, Vir. Milan Flerin, Domžale. Marjana, Vel. Lašče št. 64. Ivana Tavčar, Rodica. Vesela Mavko, Rodica. Milica Senica, Domžale. Valentin Benkovič, Kamnik. Anica Svetlio, Vir. Rudolf Milač, Ljubljana, Dolenjski kolodvor. Slava Schwentner, Vransko. Bizjak Vene, Ljubljana, Zvonarska ul. 5. Francka Zgaga, Dob. Stražar Konrad, Domžale. Zora Vennigerholz, Dob. Anica Gradšar, Ljubljana, Karlovska c. 6. Olga Premk, Ljubljana, Tržaška c. 27. Valli Meliva, Ljubljana, banka „Slavija“. Adolf Premk, Ljubljana, dramsko gledališče. Alojzij Bizjak, Ljubljana, Pražakova ul. 11. Ivo Koželj, Ljubljana, Tržaška cesta 27. Zora Peca, Domžale. Danica Germek, Krašnja. Miško Štifter, Domžale. Repanšek Marica, Rogaška Slatina, Hotel „Solnce“. Ivan Pucelj, Velike Lašče. Franjo Čepin, Celje. Tonček Grobelnik, Celje. Krekov trg. Ivo Premk, Ljubljana, Tržaška c. 27. Dragutin Ivanišević, Ljubljana, Dunajska cesta 20. Maksima Engelman, Šmartno v Tuhinju. Josipina Kocmut, slaščičarna, Kranj. J. Adamič ml.,

Domžale. Stanislav Abe, Vir 51. Stana Sitar, Kamnik. Cita Sitar, Kamnik. Ivan, Marija Svoljšak, Vir, št. 40. Josipina Hiti, Dob. Ana Letnar, Vrhpolje pri Kamniku. Anton Krištof, Radomlje. Anica Turk, Domžale. Pepi Senica, Domžale. Hain Stanislav, Vir. Mici Savinšek, Kamnik. Cerar Franc, Spodnje Domžale. Beno Čermak, Višnja Gora. Pogačar Rudolf, Domžale. Jožef Sršen, Stob. Krista Gregorc, Mengeš, Leskovec Franc, Študa. Marija Rahne, Študa. Franc Orehek, Moravče. Guido Učakar, Moravče.

Žreb je določil nagrado Veseli Mavko iz Rodice.

Tržni dnevi bodo od sedaj naprej vsako so-boto pred občinskim domom. Okoličanke opo-zarjamo na lepo priliko vnovčevanja perutnine, masla, jajc, sadja, krompirja itd. Prvi tržni dan je bil v eni uri končan. Pokazal je takoj prvič, da je bil nujno potreben.

»Revček Andrejček«, popolnoma na novo naštudirano igro vprizore domači obrtniki koncem septembra t. l. v Društvenem domu v Domžalah.

Rešitev zagonetnega vprašanja v zadnji šte-vilki našega lista se glasi: »Ali bo 100.000 Din čistega dobička?« Nagrade ni prejel nihče, ker ni nobeden vprašanja pravilno rešil.

Propagandni odsek izraža tem potom pri-znanje g. Fr. Cerarju ml., ki je z vestnim nabiranjem inseratov postavil gmotni temelj „Domžalcu“. — Vneto je vodil upravo in razpošiljatev lista, ki sta bili nastanjeni v njegovih prostorih. Zato mu iskrena hvala.

Uredništvo in upravništvo lista »Domžalec« naznanjata, da je „Domžalec“ dovršil svojo na-logo. Vsled tega preneha izhajati z današnjo šte-vilko. Gospodom člankarjem in vsem, ki so so-delovali pri uredništvu in upravništvu: iskrena zahvala.

Na letošnjem ljubljanskem vesejmu bodo razstavili svoje izdelke naslednji naši oglaševalci:

Mali Martin, Domžale, sedlarstvo, vozovi, ličanje, tapetništvo.

Adamič Josip, Domžale, vrvarna, paviljon H 497.

Industrija platnenih izdelkov, Jarše, pošta Domžale.

»Bistra«, Domžale, kovinska industrija.

»Novitas«, Št. Vid nad Ljubljano, paviljon G št. 355/336.

J. Bonač sin, Ljubljana, tovarna papirja in lepenke.

Remec & Co., Duplica-Kamnik, tovarna upog. pohištva in lesna industrija.

Amerikan Motors LTD, Ljubljana, Dunajska cesta 12.

Eta, Kamnik, tvornica gorčice.

Tribuna F. B. L., Ljubljana, tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

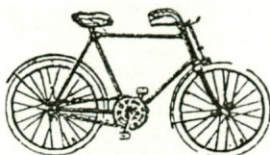
Cerar Franc, Domžale, tovarna slamnikov in klobukov.

J. Gorec, Ljubljana, šivalni stroji, kolesa, pnevmatika.

Razstavljalce

cenjenemu občinstvu toplo priporočamo.

Najcenejše in največje skladišče dvokoles, motorjev, otroških vozičkov, šivalnih strojev, vsakovrstnih nadomestnih delov, pnevmatike. Posebni oddelek za popolno popravilo poniklanje dvokoles, otroških vozičkov, šivalnih strojev, itd. — Prodaja na obroke. — Ceniki franko.

TRIBUNA, F. B. L.
Tovarna
dvokoles in otr. vozičkov
LJUBLJANA
Karlovska cesta št. 4.

SOBNI ATELJE

FRIDERIK HR. ZINS

PREJ DOLGOLETNI ASIST. DR. BRETLA

LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA ŠTEV. 1A

PALAČA LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE

Splošno čevljarstvo
Alojzij Loboda
Domžale

Se priporoča p. n. občinstvu za vsa tozadevna naročila. — Izvrševanje vedno po najnovejši modi.

Cene zmerne!

Postrežba kulantna!